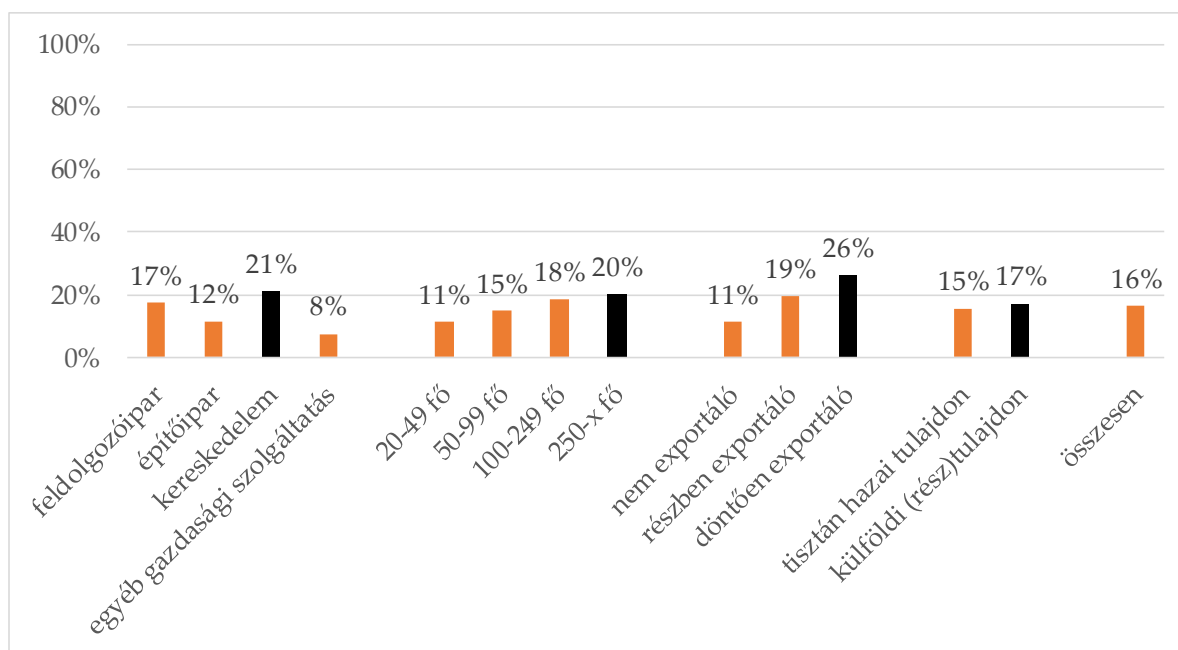


Beszállítói tevékenység a magyar vállalkozások körében

Az elemzés az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (MKIK GVI) negyedéves vállalati konjunktúravizsgálatának 2018. júliusi hullámán alapul, melynek keretében 400 cégvezetőt kérdeztünk meg. A negyedévről negyedévre azonos szerkezetű minta 300 kis- és középvállalkozást (20–249 fő között) és 100 nagyvállalkozást (250 fő felett) tartalmaz, melyek reprezentálják a vállalatok gazdasági teljesítményét és ágazati megoszlását. A felmérés elsősorban a vállalkozások üzleti helyzetéről, valamint rövid távú üzleti várakozásairól tájékoztat, emellett ebben a hullámban a beszállítói tevékenység elterjedtségéről is megkérdeztük a válaszadókat.

1. ábra: Beszállítói tevékenységet folytató cégek aránya ágazat, vállalatméret, exporttevékenység és tulajdonszerkezet szerint, százalék



Forrás: GVI 2018

A beszállítói tevékenység elterjedtségével kapcsolatos eredményeinket az 1. ábrán foglaltuk össze. Látható, hogy a megkérdezett 400 vállalkozás körében 16%-os arányban vannak olyan cégek, amelyek végeztek

beszállítói tevékenységet 2017 folyamán. A vizsgált háttérváltozók közül statisztikai értelemben szignifikáns módon csak az exporttevékenységgel függ össze a beszállítói aktivitás: megállapítható, hogy minél inkább

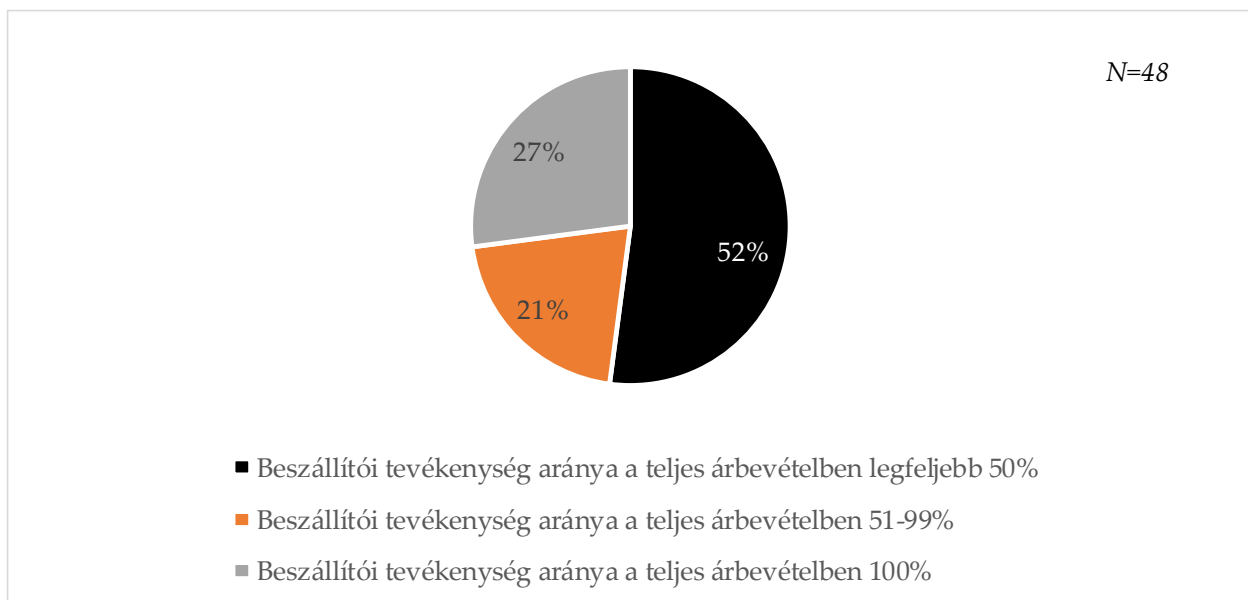
exportorientáltak a vállalatok, annál jellemzőbb, hogy beszállítói tevékenységet is folytatnak. (Azok a cégek, amelyek egyáltalán nem exportálnak, mindössze 11%-os arányban válnak beszállítónak, míg a döntően exportálóknak, amelyek esetében az export teljes éves értékesítésből való részesedése 50% fölötti, már 26%-a végez beszállítói tevékenységet.)

Ágazatok szerint az látható, hogy a kereskedelmi (21%), valamint a feldolgozóipari (17%) vállalkozásokra inkább jellemző a beszállítói tevékenység az építőipari (12%), illetve az egyéb gazdasági szolgáltatást nyújtó (8%) cégekhez képest. A nagyobb, illetve a külföldi (rész)tulajdonban lévő vállalatokra eredményeink alapján valamelyest jellemzőbb a beszállítói

tevékenység a kisebb, valamint a tisztán hazai tulajdonban lévő vállalkozásokhoz képest, ugyanakkor ezek a különbségek statisztikai értelemben nem szignifikánsak.

Azon 65 vállalat közül, amely a vizsgálat szerint végez beszállítói tevékenységet, összesen 48 (74%) válaszolt arra a kérdésre, hogy árbevételének hány százaléka származik beszállítói tevékenységből. A 2. ábrán látható, hogy ezen vállalkozások 52%-a esetében a beszállítói tevékenységből származó bevétel az összes értékesítés legfeljebb felét teszi ki, 21% válaszolta azt, hogy bevételei nagyobb részének (51–99%-a) forrása beszállítói tevékenység, míg 27%-uk számára az összes árbevétel beszállítói tevékenységből keletkezik.

2. ábra: A beszállítói tevékenységből származó bevételek jelentősége a teljes árbevételben, a beszállítói tevékenységet folytató cégek körében



Forrás: GVI 2018

A beszállítói tevékenység jelentőségét az árbevételben ágazat, vállalatméret, exporttevékenység, és tulajdonszerkezet szerint is megvizsgáltuk, de egyik esetben sem

találtunk statisztikai értelemben szignifikáns összefüggést. Mivel ebben szerepet játszhat az alacsony elemszám is, érdemes lenne ezt a kérdést nagyobb mintán is megvizsgálni

Oktatási körkép 2018: a kiadvány legfontosabb megállapításai

Az *Oktatási körkép: OECD-mutatók (Education at a Glance: OECD Indicators)* című kiadvány a világ oktatási rendszereinek állapotát, aktuális helyzetét mutatja be. A kiadvány számos kulcsterületről nyújt információt, kitér az oktatási intézmények eredményeire, a tanulás hatásaira, az oktatáshoz való hozzáférésre, az oktatásban való részvételre és továbbhaladásra, az oktatásfinanszírozásra, az oktatás pénzügyi és humán erőforrásaira, valamint a tanárokra, iskolákra és a tanulási környezetre. A 2018-as kiadvány az OECD INES (*Indicators of Education Systems*) indikátorfejlesztési programjában részt vevő 35 OECD ország, 2 partnerország, valamint 9 egyéb, az INES-ben nem résztvevő ország oktatási rendszereinek struktúrájáról, finanszírozásáról és teljesítményéről tartalmaz adatokat. Az alábbiakban a kiadvány három fő téma – az oktatásra fordított kiadások, az oktatási részvétel és az iskolai végzettség, valamint az iskolai végzettség munkaerőpiaci részvételre és keresetekre gyakorolt hatásai – köré épülő legfontosabb megállapításait mutatjuk be, különösen fókuszálva a magyar helyzetképre. Az összefoglaló az [Education at a Glance 2018](#) kiadvány és a Magyarországra vonatkozó összefoglaló ([Country Note on Hungary](#)) alapján készült.

Oktatásra fordított kiadások

Az alapfokú oktatástól a felsőoktatásig terjedően az OECD-országokban (beleértve Litvániát is) az oktatási intézmények egy tanulóra jutó éves kiadása átlagosan 10 400 dollár¹ volt 2015-ben. Az alapfokú oktatás esetén az egy tanulóra jutó éves átlagos összeg 8 500, a középfokú oktatás esetén 9 900, míg a felsőoktatás esetén 15 500 dollár körül alakult. 2010 és 2015 között az egy tanulóra jutó kiadások alap és középfokon együttesen 5 százalékkal, felsőfokon pedig 11 százalékkal emelkedtek.

Magyarországon az egy tanulóra jutó éves kiadás az összes képzési szintet tekintve 6 346 dollárt tett ki, amely körülbelül hattizede az OECD és az OECD-tagsággal rendelkező 23 európai uniós országok (beleértve Litvániát is)

átlagának. A legmagasabb egy főre jutó kiadás Magyarország esetében is a felsőoktatásban látható (8 700 dollár), ugyanakkor ez az összeg csak alig haladja meg az OECD és az EU23 országok átlagát.

Az állami- és a magánkiadásokat is beleértve az OECD-országok 2015-ben átlagosan a bruttó hazai termékük (GDP) 5 százalékát költötték oktatásra az alapfoktól a felsőoktatásig, mely mutatóban nagy eltérések tapasztalhatóak a vizsgált országokban. Például Csehország, Írország, Magyarország és Olaszország körülbelül a GDP-jük 3–4 százalékát fordította oktatási közkiadásokra, míg az északi országok, mint például Finnország vagy Norvégia, körülbelül 6 százalékát. 2010 és 2015 között, az oktatási intézmények GDP arányában meghatározott összkiadása az

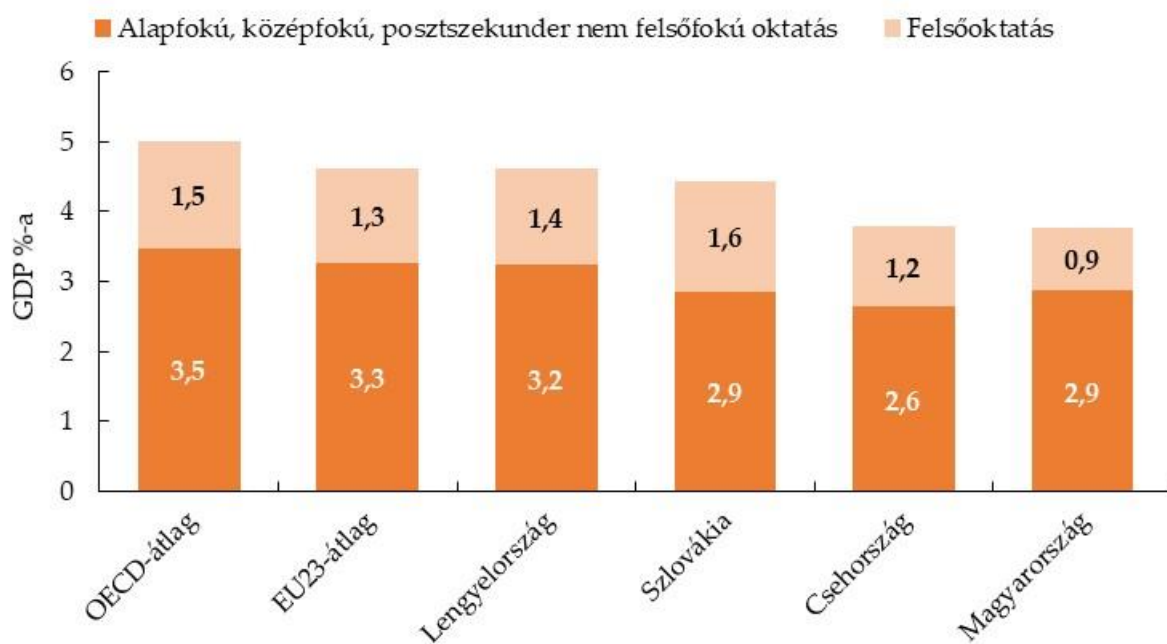
¹ Amerikai dollárban (USD) kifejezett értékek vásárlóerő-paritásra (PPPs) átalakítva.

OECD és a partnerországok több mint kétharmadában csökkent, mely alapvetően annak köszönhető, hogy esetükben az oktatási ráfordítások lassabb ütemben növekedtek, mint a GDP.

Magyarország a GDP 3,8 százalékát költi oktatási kiadásokra (az alapfokú oktatástól a felsőoktatásig), ami lényegesen alacsonyabb, mint az OECD-átlag (5 százalék). Az általános iskolai oktatásra alsó tagozat esetén a GDP 0,8 százaléka, felső tagozat esetén 0,7 százaléka jut, míg a felső középfokú képzésre általános gimnáziumi oktatás esetén a GDP 0,7

százaléka, szakképzés esetén 0,4 százaléka. Az OECD-országok közül Magyarországon az egyik legalacsonyabb a GDP-arányos felsőoktatási kiadások aránya (0,9 százalék). Hozzáteve, hogy az oktatási intézmények oktatási ráfordításainak megoszlása erősen függ az egyes országok demográfiai folyamataitól is. Például alacsony születési arány jellemzi azokat a kelet-közép európai országokat (Ausztria, Csehország, Litvánia, Németország és Magyarország), ahol a GDP 1 százalékát sem fordítják az általános iskola alsó tagozatán történő oktatásra.

1. ábra: Oktatási kiadások a GDP százalékában, oktatási szintek szerint (2015)



Forrás: OECD / UIS / Eurostat (2017), C2.1. táblázat (<https://doi.org/10.1787/888933804318>)

Megjegyzés: Állami, magán és nemzetközi források összesen. Az EU23 az OECD tagsággal rendelkező EU tagállamokat jelenti.

Az OECD-országokban az oktatásra fordított kiadások költségvetési kiadásokon belül aránya valamennyi oktatási szintet figyelembe véve átlagosan 11 százalék, de a mutató 6 és 17 százalék között mozog a vizsgált országokban. 2011 és 2015 között az oktatásra fordított

összegek költségvetési kiadásokon belüli aránya viszonylag állandó maradt az OECD országaiban, átlagosan 11 százalék körül alakult. A vizsgált időszakban az OECD-országok felében csökkent ez az arány, míg a

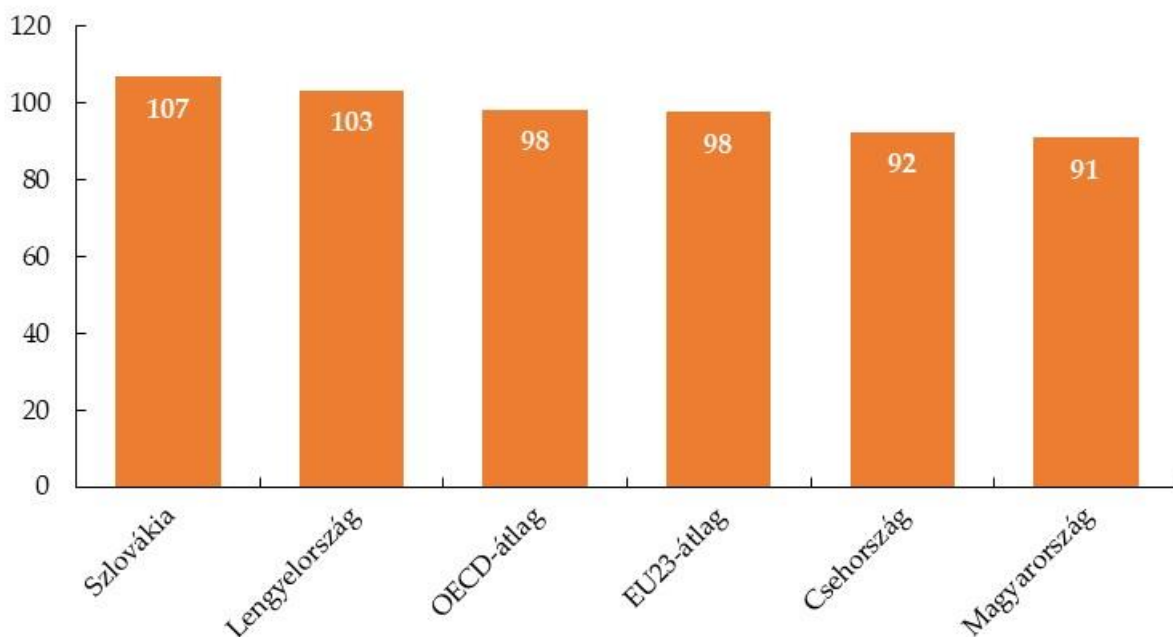
másik felében több mint 10 százalékkal emelkedett.

Magyarország az összes költségvetési kiadás 6,9 százalékát költötte oktatásra (az alapfokú oktatástól a felsőoktatásig) 2015-ben. Az oktatási intézményekre szánt kiadások 8 százalékkal csökkentek 2008 és 2011 között, és további 9 százalékkal 2011 és 2015 között. Habár 2011 és 2015 között több OECD-országban – mint például Olaszországban, Spanyolországban, Németországban, Finnországban, Csehországban, Norvégiában, Szlovéniában és Észtországban – is csökkentek az oktatásra szánt állami kiadások, Magyarország esetében kiemelkedő volt a kiadáscsökkenés.

Az egy tanulóra eső éves oktatási kiadások az egy főre jutó GDP-hez viszonyítva az alsó tagozaton átlagosan 22 százalékot, a felső tagozaton és a középfokon együttesen 25 százalékot, a felsőoktatásban 38 százalékot tettek ki az OECD-országokban. Ezek az arányok Magyarország esetében valamennyi oktatási szinten alacsonyabbak, sorrendben 19, 22, illetve 34 százalék körül alakultak.

Az OECD országaiban az oktatási intézmények túlnyomórészt még mindig állami finanszírozásúak, vagyis az alap, a közép és a posztsekunder (nem felsőfokú) oktatás kiadásainak átlagosan 90 százalékát, míg a felsőoktatás kiadásainak átlagosan 66 százalékát az állami költségvetés fedezi.

2. ábra: Az oktatási kiadások költségvetési kiadásokon belüli arányának változása 2011 és 2015 között (2011=100%, folyó áron)



Forrás: OECD / UIS / Eurostat (2018), C4.3. táblázat (<https://doi.org/10.1787/888933804584>)

Megjegyzés: Az alapfokú oktatástól a felsőoktatásig. Az EU23 az OECD tagsággal rendelkező EU tagállamokat jelenti.

Oktatási részvétel és iskolai végzettség

2016-ban az OECD-országokban átlagosan a 4–17 éves népesség 90 százaléka vett részt oktatásban, a 15–19 évesek oktatási részvétele 85 százalék körül alakult. A fiatal felnőttek egyre több időt töltenek az oktatási rendszerben: 2005 és 2016 között – a mindkét évben adatokkal rendelkező OECD-országokat alapul véve – a 20–24 évesek körében átlagosan 6 százalékponttal emelkedett az oktatásban részt vevők aránya.

Az OECD-országok átlagát tekintve a középfokú oktatásban tanulók 56 százaléka általános (gimnáziumi) képzésben, 44 százaléka pedig szakképzésben vett részt 2016-ban. A vizsgált országok körülbelül egyharmadában a szakképzésben részt vevők aránya magasabb (Csehország, Finnország és Szlovénia esetében eléri, illetve meghaladja a 70 százalékot), mint az általános (gimnáziumi) képzésben részt vevők aránya.

Magyarországon a szakképzésben részt vevők a középfokú oktatásban tanulók mindössze egyötödét (21 százalék) teszik ki, amely arány lényegesen alacsonyabb az OECD és az EU23 országok átlagánál (44, illetve 47 százalék). Ugyanakkor a szakképzésben részt vevő diákok mindegyike duális rendszerű képzésben, azaz az iskolarendszerű elméleti képzést és a munkatevékenységbe ágyazott gyakorlati szakmatanulást együttesen biztosító képzési rendszerben tanul, amely a középfokú oktatásban részt vevők körében csaknem kétszer akkora arányt tesz ki, mint ami az OECD és az EU23 országokban átlagosan tapasztalható (egyenként 11 százalék).

Magyarországon a szakképzésben végzettek 38 százaléka nő, amely alacsonyabb az OECD

és az EU23 országok átlagainál (46, illetve 45 százalék). A szakképzésben szerző férfiak és nők aránya nagy különbségeket mutat szakmacsoportok szerint. A műszaki, ipari és építőipari képzési területen végzettek között mindössze 8 százalék a nők aránya, míg ezzel szemben az egészségügy és szociális gondoskodás képzési területen végzettek 90 százaléka nő.

Magyarországon (és a legtöbb OECD-országban), mind az általános iskola felső tagozatát, mind a középfokú általános (gimnáziumi) képzéseket tekintve, a fiúk nagyobb eséllyel ismételnék évfolyamat és kisebb eséllyel végzik el az adott képzési szintet, mint a lányok. Hasonlóképpen a felsőoktatásban kisebb valószínűséggel vesznek részt a férfiak, mint a nők: 2017-ben a 25–34 éves férfiak 25 százaléka szerzett felsőfokú végzettséget (OECD-átlag: 38 százalék, EU23-átlag: 36 százalék), ezzel szemben az ugyanebbe a korosztályba tartozó nők 36 százaléka (OECD-átlag: 50 százalék, EU23-átlag: 49 százalék), mely végzettségbeli különbség folyamatosan szélesedik az utóbbi 10 évben.

Magyarországon a 25–64 éves népesség felének (52 százalék) valamilyen középfokú végzettség a legmagasabb iskolai végzettsége (OECD-átlag: 39 százalék, EU23-átlag: 41 százalék), mely arány csak Csehország, Szlovákia, Szlovénia és Lengyelország esetében magasabb. Felsőfokú BA (vagy azzal egyenértékű) diplomával, mint lemagasabb iskolai végzettséggel a 25–64 éves magyar népesség mindössze 13 százaléka rendelkezik, mely arány alatta marad mind az OECD, mind az EU23 országok átlagának (17, illetve 14 százalék). Legmagasabb iskolai végzettségként

felsőfokú MA (vagy azzal egyenértékű) diplomát a vizsgált korosztály 9 százaléka szerzett, mely szintén elmarad az OECD és az EU23 országok átlagaitól (14, illetve 13%), míg doktori végzettségig 1 százaléka jutott, mely nem tér el az OECD és EU23 átlagoktól.

Az OECD-országok 15–19 éves fiataljainak átlagosan 6 százaléka nem vesz részt semmilyen oktatásban, képzésben és nem jelenik meg foglalkoztatottként sem a munkaerőpiacon (*NEET: neither employed nor in education or training*). Ez az arány a 20–24 évesek körében eléri a 16, a 25–29 évesek körében pedig a 18 százalékot. Magyarország esetében a nők nagyobb eséllyel kerülnek a NEET kategóriába: a 18–24 éves nők 18 százaléka sorolható ide, mely meghaladja az OECD és az EU23 országok átlagát (15, illetve 14 százalék), míg a fiatal férfiak között 12 százalék a NEET-fiatalok aránya, mely viszont alatta marad az OECD és az EU23 átlagainak (13, illetve 14 százalék).

Annak ellenére, hogy az utóbbi évtizedben az iskolai részvétel jelentősen bővült és általánosságban emelkedett a népesség iskolai végzettsége, egyértelmű tendencia, hogy az alacsony végzettségű szülők gyermekei – amely az alacsony társadalmi-gazdasági státusz mutatója is egyben – kisebb eséllyel fejezik be a középiskolát, illetve szereznek magasabb iskolai végzettséget, mint azon társaik, akiknek legalább egyik szülője felsőfokú végzettséggel rendelkezik. Azon 25–64 évesek körében, akiknek szülei legfeljebb a 8 általános iskolai osztályt végezték el, mindössze kétharmad azok aránya, akik magasabb iskolai végzettséget szereznek – legtöbbször szakképzésben –, mint a szüleik. Hasonló a helyzet a felsőoktatásban

is: a vizsgált OECD-országokban a BA (vagy azzal egyenértékű) képzésekre újonnan belépő 18–24 évesek között csak 47 százalék azon fiatalok aránya, akiknek szülei nem rendelkeznek felsőfokú végzettséggel, miközben a korosztályon belül 65 százalék az arányuk.

A végzettség munkaerőpiaci részvételre és keresetekre gyakorolt hatásai

A fent említett egyenlőtlenségek visszaköszönek a munkaerőpiacon is: azok, akik legfeljebb középfokú végzettséggel rendelkeznek kisebb eséllyel válnak foglalkoztatottá és lényegesen kevesebbet keresnek, mint a felsőfokú végzettséggel rendelkező társaik. Magyarország esetében ezek a tendenciák különösen erősen érvényesülnek.

Az OECD-országokban a középfokú végzettséggel rendelkező 25–34 évesek körében átlagosan 81 százalék a foglalkoztatottak aránya, míg a legfeljebb 8 osztályt végzettek körében csak 60 százalék.

Az OECD országai közül Magyarországon az egyik legmagasabb (91 százalék) a középfokú végzettséggel rendelkező 25–34 éves férfiak foglalkoztatási rátája, mely arány 22 százalékponttal haladja meg az ugyanilyen korú és végzettségű nők adatát (69 százalék). A nemek szerinti különbség megmarad a felsőfokú végzettség esetében is: a 25–34 éves diplomás férfiak körében 94 százalék a foglalkoztatottak aránya, ami az egyik legmagasabb az OECD-ben, miközben a nőknél ez az arány 74 százalék, mely viszont alatta marad az OECD-országok átlagának (80 százalék). Az e tekintetben tapasztalható 20

százalékpontos különbség az egyik legmagasabb az OECD országok között.

A középfokú végzettséggel rendelkezők körében a munkanélküliség aránya 3,8 százalék, amely fele az OECD-ben (7,8 százalék) és az EU23 országok körében (8,7 százalék) tapasztaltak. Ez a mutató egyedül Csehországban alacsonyabb (3,2 százalék), Németország és Izland adatai pedig megegyeznek Magyarországgal (egyenként 3,8 százalék).

Az OECD országokban a felsőfokú végzettséggel rendelkező 25–64 évesek átlagosan 54 százalékkal többet keresnek évente, mint a középfokú végzettségűek, míg utóbbiakhoz képest a legfeljebb 8 osztályt végzettek keresnek 22 százalékkal kevesebbet. Magyarországon a felsőfokú végzettségűek keresetelőnye az egyik legnagyobb az OECD országok között. A magyar diplomások közel kétszer akkora (1,94-szeres) keresetre számíthatnak, mint a kizárólag középfokú végzettséggel rendelkező társaik.

A nők munkaerőpiaci helyzete a kedvezőbb oktatási részvételük ellenére még mindig

rosszabb, mint a férfiaké. Valamennyi iskolai végzettség tekintetében állandósultak a nemek közötti különbségek, a legnagyobb különbség a teljes munkaidőben dolgozó 25–64 éves diplomások körében tapasztalható az OECD országokban: a diplomás nők keresete átlagosan a diplomás férfiak keresetének mindössze 74 százalékát éri el.

Az iskolai végzettség emelkedésével Magyarországon is növekednek a nők és a férfiak közötti keresetkülönbségek. Az ugyanolyan korú és végzettségű nőket és férfiakat összehasonlítva elmondható, hogy a legfeljebb 8 osztályt végzett 25–64 éves nők éves átlagkeresete 83 százaléka, a középfokú végzettséggel rendelkező nőké pedig 84 százaléka a férfiakénak – mindkét arány meghaladja az OECD (mindkettő esetben 78 százalék) és az EU23 országok (mindkettő esetben 79 százalék) átlagát. Ugyanakkor a 25–64 éves diplomás nők keresete a férfiak keresetének csak a 67 százalékát éri el, mely arány az egyik legalacsonyabb az OECD, és legalacsonyabb az EU23 országok között.

1. táblázat: A 25–64 éves teljes munkaidőben dolgozó nők éves átlagos keresete a férfiak keresetének százalékában (%), végzettségi szintek szerint (2016)

	Legfeljebb 8 osztály	Középfokú, posztszekunder nem felsőfokú végzettség	Felsőfokú végzettség
Csehország (2015)	81	79	69
Lengyelország	75	80	71
Magyarország	83	84	67
Szlovákia	74	75	68
OECD-átlag	78	78	74
EU23-átlag	79	79	75

Forrás: OECD (2018), A4.3. táblázat (<https://doi.org/10.1787/888933802171>)

Megjegyzés: Az EU23 az OECD tagsággal rendelkező EU tagállamokat jelenti.

Nemzetközi tendenciák

A termelési, fogyasztási és foglalkoztatási helyzet alakulása egyes, nemzetközileg fontos gazdaságokban, összehasonlítva a szakértői várakozásokkal és a megelőző időszakokkal.

		Vonatkozási időszak	Tényadat	Várakozások	Előző időszak
Németország	Munkanélküliségi ráta	(Szep)	5,1%	5,2%	5,2%
	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(Szep)	53,7	53,7	53,7
	IFO üzleti bizalmi index ¹	(Szep)	103,7	103,2	103,9
Franciaország	INSEE üzleti bizalmi index ²	(Szep)	106		105
USA	Munkanélküliségi ráta	(Szep)	3,7%	3,8%	3,9%
	CB fogyasztói bizalmi index	(Szep)	138,4	132,2	134,7
	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(Szep)	55,6	55,6	55,6
Kína	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(Szep)	50,8	51,2	51,3

¹ <https://www.cesifo-group.de/ifoHome/facts/Survey-Results/Business-Climate/>

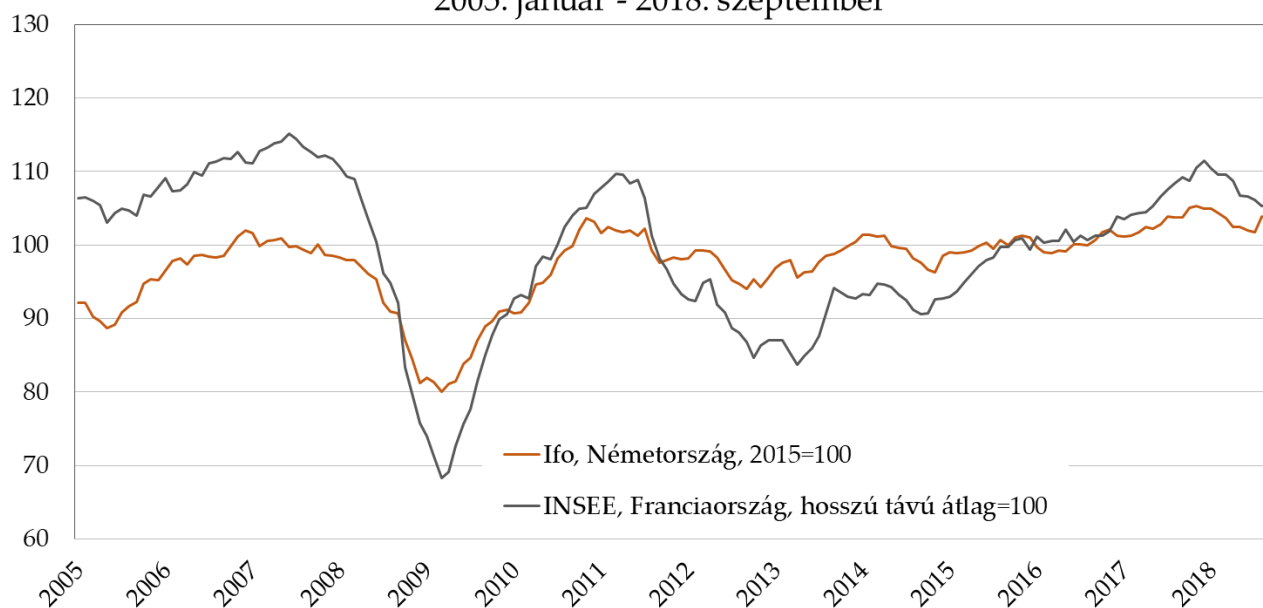
² <http://www.insee.fr/en/themes/indicateur.asp?id=105>

A többi adat forrása: <http://worldeconomiccalendar.com>

Németországban a munkanélküliek aránya csökkent és alacsonyabb volt, mint a várakozás. A feldolgozóipari beszerzési menedzserindex (PMI) értéke az előző hónaphoz képest nem változott és a várakozásoknak megfelelően alakult. Az IFO üzleti bizalmi index értéke csökkent az augusztusi adatokhoz képest, de meghaladta a várakozásokat. A franciaországi INSEE üzleti bizalmi indexe növekedett az előző hónaphoz képest. Az Egyesült Államokban a CB fogyasztói bizalmi index az előző hónapban tapasztalt értékhez képest javult és magasabb volt, mint a várakozás. A feldolgozóipari beszerzési menedzserindex értéke augusztushoz képest nem változott, és a várakozásoknak megfelelően alakult. A munkanélküliek aránya kis mértékben csökkent. A kínai beszerzési index csökkent az augusztusi adatokhoz képest, és alulmúlta a várakozást.

Üzleti bizalmi indexek alakulása hosszú távon

Az üzleti bizalom megítélése Németországban és Franciaországban, az Ifo és az INSEE vállalati konjunktúra-felmérései alapján,
2005. január - 2018. szeptember



Forrás: www.cesifo.de, www.insee.fr

Kapcsolat

Cím: MKIK GVI

1054 Budapest, Szabadság tér 7.

Tel: 235-05-84

e-mail: gvi@gvi.hu

Internet: <http://www.gvi.hu>

Készítette:

Horváth Ágoston, elemző, MKIK GVI

Vági Eszter, elemző, MKIK GVI

Székely Krisztián, elemző, MKIK GVI

Kompaktor Emília

Kutatásvezető:

Makó Ágnes

ügyvezető, MKIK GVI

Publikáció esetén kérjük, hogy elemzésünkre az alábbiak szerint hivatkozzon:

MKIK GVI: Gazdasági Havi Tájékoztató.

2018. szeptember Budapest.

2018-10-09